

1TE743 Industriell ekonomi: Hemtenta period 2 år 2019 med lösningsförslag. OBS all text i kursivt är vägledning till svar, även det på sidan två

Hemtentamen består av åtta frågor: Två frågor för kursmål 1, en fråga vardera för kursmål 2-5, och två sammanfattande frågor. Du besvarar frågorna individuellt, men får gärna samarbeta med andra i förberedande diskussioner och liknande, genom att reflektera kring din text – du gör det som krävs för det betyg du vill uppnå. Observera att du för att få godkänt måste väva in relevanta reflektioner kring det företag du valt att studera. Totalt får du lämna in max 14 sidor (inklusive denna och nästa, så max 12 sidor egen text). Dina svar på hemtentan ska lämnas in på Studium senast enligt deadline i en (denna) Word-fil, gärna som pdf-fil. Oberoende av betyg krävs godkänt på samtliga svar på hemtentamen för godkänt på kursen (eftersom alla kursens mål måste vara uppnådda för att godkänt ska uppnås). Om de flesta av svaren är bra enligt vad som sägs ovan, men det finns några svar som inte kan godkännas, får du en möjlighet att rätta till dina misstag innan deadline för komplettering och visa att du uppnått alla kursmålen och därigenom erhålla godkänt på kursen.

Hur sätts betyget?

OBS att betyget sätts baserat på inlämning innan första deadline; deadline för komplettering är endast för att rätta till misstag och är inte betyghöjande (eftersom ett lösningsförslag lämnas ut efter första deadline).

- Du som har greppat kursens innehåll på ett bra sätt, erhåller betyget 3. För att visa detta ska du skriva en väl utformad hemtentamen som besvarar frågorna väl kopplat till kursboken, annan bok i ämnet, kursens pdf-bilder, relevanta web-sidor och/eller liknande; och till ditt yrkesområde. Du ska visa att du kan besvara frågorna med hjälp av metoder och modeller inom de områden som behandlats i kursen. Du ska också, med t.ex. referenser till lämpliga sidor i kurslitteraturen eller andra källor, visa att du greppar materialet.
- Du som verkligen bemästrar kursens innehåll, och även förmår att kritiskt reflektera kring denna kunskap, erhåller betyget 4. För att visa detta ska du med gedigna referenser koppla svaren till kursboken eller annan bok i ämnet där så är lämpligt, samt använda (minst) en annan källa (en bok, en artikel e.d.) till vilken du kopplar dina svar. Du ska också utveckla svaren så att de går utanför det som litteraturen säger direkt på en viss fråga – t.ex. genom att ge exempel på företags användning, och/eller genom att relatera till dina egna erfarenheter och aktuella händelser i företagsvärlden. Du ska helt enkelt visa gedigen kunskap på området. Med gedigen kunskap menas att inte bara förmå att visa upp den och applicera den, utan också ”vrída” på den, t.ex. genom att kunna relatera den till nya rön på området eller till helt andra områden (som exempelvis etik, hållbarhet, etnicitet eller genus). Även aktiv närvaro är ett viktigt kriterium för att erhålla detta betyg.
- Har du befast dina kunskaper genom att ha godkänt på samtliga löpande frågor senast vid deadline för komplettering, allt med god kvalitet, samt fullgjort kamratgranskningen på ett bra sätt erhåller du betyget 4 i stället för 3, respektive 5 i stället för 4.

Att lämnas in (i Studium) senast fredag den 17 januari 2020. Du kommer att få återkoppling och en betygsindikation senast fredag den 24 januari 2020, och senast fredag den 31 januari 2020 lämnar du in den slutliga versionen av din hemtenta, om komplettering krävs. Efter detta sätts ditt betyg.

Lycka till! / Håkan Kullén

Grundinformation

(ersätt ”dummytexten” med det korrekta. Max en sida (denna) får användas för grundinformationen) **Mitt namn:** Anna Andersson **Mitt utbildningsprogram:**

Mitt företag: Brovink AB **Kort beskrivning av mitt företag:** Mitt företag är ett företag som säljer Brovink på den svenska marknaden

Referenser som används i texten (om några. Korta beskrivningar räcker): Bok X Artikel Y
Tänk på det här; använd också dessa (teori)källor i sina sammanhang genom att hänvisa till dem; att bara nämna dem visar inte upp någon extra kunskap. Du kan använda kurs-pdf, kursboken, en annan bok i industriell ekonomi eller företagsekonomi, flera böcker som tillsammans täcker kursens områden, websidor som wikipedia, investopedia, mbabull.com, businessdictionary.com, accountingtools.com, smallbusiness.chron.com, bokforingstips.se, lagen.nu, vismaspcs.se, expowera.se eller någon av alla andra bra källor som finns. Tänk på att dessa ibland har andra definitioner än kursen – då är det kursens modeller som gäller, och dessa hittar du bland annat i kursens pdf-material. Du kan också använda helt andra källor utöver detta, för att stärka reflektionen. Ju längre ifrån kursens område sådant material är, desto mer spännande reflektioner blir det ofta. Företagskällor av olika slag är ingen referens, det är ett nödvändigt material för att kunna lära sig lite om företaget för att besvara frågorna på ett bra sätt.

Självvärdering (Ange ja respektive nej på respektive punkt. Korta exempel/hänvisningar kan lämnas på respektive punkt om så önskas, t ex bra exempel):

1. Jag har gjort följande för att erhålla godkänt på denna hemtentamen:

a. Besvarar frågorna väl med metoder och modeller från kursen *tänk på detta; du ska visa att du kan svara på frågan (och i förlängningen uppnår kursmålet) genom att besvara frågan väl kopplat till teorier och modeller från kursen (inte allmänt kring modeller, inte hur andra gör, inte exakt som företaget beräknar osv utan kursen) väl kopplat till ditt företag för att visa att du också förmår använda dig av kunskapen.*

b. Kopplar till kurslitteraturen eller andra källor genom sidhänvisningar (inte intervall utan exakta sidor) i texten *tänk på detta; det handlar om att ge exakta angivelser till sidor i en bok, eller websidor eller liknande i de situationer där de används; och att de ska stödja texten, stadga upp den, utmana dig genom att du måste fundera djupare på detaljerna och så. Minst en sådan referens per fråga behövs nog för att ge denna stadga, ofta krävs nog betydligt mer för en riktigt god kvalitet.*

2. Jag har gjort följande för att erhålla betyget 4 på denna hemtentamen (om något. Alla delar behöver inte vara uppfyllda): c. Kopplat mina svar genomgående till (minst) en annan källa genom reflektioner mot texten kring denna__ d. Resonerat kring exempel på andra (än mitt) företags användning av modeller/begrepp__ e. Relaterat till mina egna erfarenheter i reflektioner kring svar__ f. Relaterat till aktuella händelser i företagsvärlden i reflektioner kring svar__ g. Relaterat till annat i reflektioner kring svar, vad?__ *tänk på detta; det räcker inte med enstaka delar uppfyllda här, och att du bara t ex nämner en sådan här reflektion, utan det ska verkligen vara en hel del här och det ska användas för att visa att du behärskar kursens begrepp på en djupare nivå; att du har lärt dig dubbelkrets, kan reflektera kring kunskapen, koppla olika delar mot varandra, utmana, kritiskt fundera kring, och så vidare.*

a. (Kursmål 1, välja, upprätta, tolka och använda kalkyler som beslutsunderlag för det industriella företags olika situationer): Diskutera begreppen direkt och indirekt kostnad och hur dessa begrepp skiljer sig från 1) begreppen särkostnad och samkostnad och 2) rörlig och fast kostnad. Ge också minst två möjliga exempel för var och en av dessa sex begrepp för ditt företag (löpande fråga 2). Visa också hur begreppen direkt och indirekt kostnad kan användas i en påläggskalkyl för ditt företag.

Direkt kostnad är en kostnad som bokförs direkt på en produkt, order eller liknande: t ex löner som gäller den produkten, material som gäller den produkten osv. Indirekta kostnader, som t ex VDs lön och kontorshyra, bokförs inte direkt på produkten; helt enkelt för att det inte går att göra det, det går inte att säga att VDs lön används av en specifik produkt.

Särkostnader är sådana kostnader som påverkas av beslutet, samkostnad påverkas inte. Om t ex beslutet gäller nedläggning av ett kontor så påverkas mycket av kostnaderna där (löner, hyra osv är då särkostnader) medan företagets kostnader i övrigt inte påverkas utan är samkostnader; viktigt alltså att definiera beslutssituationen för att kunna greppa dessa. En rörlig kostnad är en kostnad som ökar när volymen ökar, t ex materialkostnad eller kostnad för ackordarbete, medan en fast kostnad inte ökar med volymen som t ex kostnad för bokföringsarbete eller för annonsering.

Påläggskalkyl: Direkta kostnader fördelas direkt till produkterna i kalkylen, indirekta fördelas genom olika former av pålägg. Viktigt att behandla detta i relation till påläggskalkyl, t ex olika delar av en sådan kalkyl och dess direkta och indirekta kostnader

b. (Kursmål 1, välja, upprätta, tolka och använda kalkyler som beslutsunderlag för det industriella företags olika situationer): Vad är en annuitetskalkyl? Redogör för detta genom att exemplifiera med en möjlig investering för ditt företag (löpande fråga 3) där du också resonerar kring hur ränta, ekonomisk livslängd, grundinvestering, årliga inbetalningar, årliga utbetalningar och restvärde bestäms.

Annuitetsmetoden innebär att investeringens annuitet, det vill säga dess årliga inbetalningsöverskott eller årliga utbetalning, beräknas. Den investering som har högst inbetalningsöverskott (om inbetalningar finns) eller lägst årliga utbetalningar (om investeringen enbart medför utbetalningar) är mest lönsam vid val mellan alternativ.

Eftersom vi med metoden beräknar årliga belopp, kan den användas även om alternativen har olika ekonomisk livslängd. Viktigt att exemplet täcker in kunskaper om ränta (inte bara dela med antal år utan medvetenhet om att det blir lite mer komplext än så), ekonomisk livslängd, och betalningar – både årliga in- och utbetalningar och engångsbelopp som grundinvestering och restvärde. Viktigt att ränta, ekonomisk livslängd, grundinvestering, årliga in- och utbetalningar och restvärde behandlas och hur de bestäms

c. (Kursmål 2, tolka årsredovisningar och andra ekonomiska rapporter i industriföretag, inklusive resultaträkning, balansräkning, kassaflödesanalys och nyckeltal i dessa): Vilka anläggningstillgångar och vilka omsättningstillgångar har ditt företag; och vad skiljer dessa båda grupper av tillgångar åt (löpande fråga 4)? Gör samma analys för eget kapital- och skuldsidan på ditt företags balansräkning.

Viktigt med en genomgång av företagets anläggnings- och omsättningstillgångar; behöver inte vara heltäckande, men att de väsentligare delarna diskuteras och att det syns att balansräkningen verkligen har använts; genom att belopp används, eller att diskussioner om vad som finns där och vad som dominerar, eller liknande. Anläggningstillgångar är tänkta att innehas under längre tid än ett år, omsättningstillgångar upp till ett år

Balansräkningens poster: Eget kapital är ägarnas kapital, och den bundna delen stannar i företaget "för alltid". Långsiktiga skulder ska betalas längre fram än under det närmaste året, och kortfristiga skulder ska betalas det närmaste året.

d. (Kursmål 3, förklara hur strategisk planering, ledarskap, ekonomisk styrning, entreprenörskap, organisation, produktion och lärande fungerar i ett industriföretag): Beskriv ditt företag (löpande fråga 1) genom att koppla till vad som enligt din åsikt är relevanta aspekter i kursmål 3.

Fria svar i detta med beskrivningen av det egna företaget. Valfria aspekter av det vi lärt oss om strategisk planering, ledarskap, ekonomisk styrning, entreprenörskap, organisation, produktion och/eller lärande ska behandlas, individuella svar.

e. (Kursmål 4, förklara hur industriföretaget marknadsför och prissätter sina produkter): Förklara den modell för tjänsteorientering (bild 3.9) som vi behandlade i kursen med ditt företag som exempel

Överst till vänster finns förväntad tjänst. Sen har vi en upplevelse; den upplevda tjänsten. Denna kan skilja sig från förväntan, så vi får ett gap mellan upplevd och förväntad tjänst vilket formar vår upplevda kvalitet. Men det är inte riktigt så enkelt; egentligen är det inte upplevelsen som formar detta, utan vad vi tror att vi upplever; färgat genom profil i form av rykten, tradition och så vidare, som skapar oss en uppfattning av tjänsten. Vad är det vi förväntar oss, och vad är det vi får? Detta kan delas in i två delar; den tekniska kvaliteten är i någon mening vad vi faktiskt får som "hårdvara" så att säga. Det handlar om leverantörens sakkunskap, systemen som används, maskinerna som vi kan se i produktionen, de tekniska lösningarna och så vidare. Det är påtagbara kvalitetsindikatorer. Den andra delen är den funktionella kvaliteten; hur vi får det. Det handlar om leverantörens och dess personals och samarbetspartners attityd, interna relationer, beteende, tjänstvillighet, interna klimat, miljö, utseende, tillgänglighet, fortlöpande kundkontakt och så vidare. Alltså med ett ord bemötandet. Både den tekniska och den funktionella kvaliteten är viktiga för oss som kunder, och de färgar också varandra och färgas av företagets profil till först en förväntad och sen en upplevd tjänst och en skillnad mellan dessa vilken formar den upplevda kvaliteten.

f. (Kursmål 5, förklara hur företaget verkar i sin omvärld): Hur arbetar eller kan ditt företag arbeta med innovationer?

Inspiration finns i bild 1.7 med sådant som t ex produktutvecklingsprocesser, produktutveckling (sekventiellt, parallellt, iterativt eller agila metoder för detta), prototyping, Computer-Aided Design, CAD, Set-based design, Quality Function Deployment, QFD, Design For Manufacturing and Assembly, DFMA, Failure Mode and Effect Analysis, FMEA: Något kring detta behöver diskuteras i relation till företaget.

g. (Kursen sammanfattad): Använd DuPont-formeln så som vi beskrivit den i kursen för att analysera ditt företag med formelns tre nyckeltal (mått) (löpande fråga 5) och förklara också, med hjälp av det vi behandlat i kursen, hur företaget kan påverka täljare och nämnare i de tre nyckeltalen.

I DuPont-formeln utgår vi från Räntabilitet på totalt kapital, R_t , som visar förräntningen på totalt kapital och beräknas som resultat före skatt plus finansiella kostnader dividerat med genomsnittligt totalt kapital. Observera att vi räknar med genomsnittligt kapital, vilket kan beräknas som (värdet vid årets början + värdet vid årets slut)/2. Låt oss nu bryta in omsättningen i måttet. Det innebär att räntabiliteten på totalt kapital består av två komponenter; dels resultat före skatt plus finansiella kostnader dividerat med omsättning,

kallat vinstmarginal, dels omsättning dividerat med genomsnittligt totalt kapital, kallat kapitalets omsättningshastighet. Multiplicerar vi de två måtten med varandra, får vi åter räntabiliteten. Alltså, företaget kan, för att erhålla en hög räntabilitet, skapa en hög vinstmarginal. Exempel på företag som jobbar så är Rolex, Versace, och Porsche. Dessa företag har inte så höga volymer jämfört med andra företag i sina branscher, men har höga vinstmarginaler på det de säljer och kan på det sättet skapa lönsamhet. Alternativt kan företaget satsa på en hög omsättningshastighet på kapitalet för att skapa en hög räntabilitet. Exempel på företag som jobbar så är Fiat, HM och IKEA. Dessa företag har inte så höga vinstmarginaler jämfört med andra företag i sina branscher, men har en hög omsättningshastighet på sitt kapital och kan på det sättet skapa lönsamhet genom höga volymer. Alla de värden och formler som används måste redovisas tydligt, och en analys liknande den generella ovan för företaget måste finnas med i svaret.

Fri diskussion kring hur resultatet (före skatt plus finansiella kostnader) kan ökas och/eller hur (genomsnittligt totalt) kapital kan minskas med metoder och modeller från kursen.

h. (Kursen sammanfattad): Vad kan ditt företag göra för att bidra till en hållbar utveckling? Redogör för en satsning de skulle kunna göra för detta, och förklara samtidigt hur denna satsning skulle påverka företagets kapital och dess behov av rörelsekapital och anläggningsskapital (löpande fråga 6).

Viktigt att det finns något kring hur företaget kan bidra till en ekonomiskt, ekologiskt och socialt hållbar utveckling. Det kan vara en satsning som medför förändringar i anläggningsskapitalet (anläggningstillgångar minus långfristiga skulder) t ex i form av investeringar av olika slag; eller andra förändringar av anläggningsskapitalet; och/eller förändringar i rörelsekapitalet (omsättningstillgångar minus kortfristiga skulder) t ex i form av förändrade lager genom modifierade produkter, färre eller långsammare miljövänliga transporter od; eller förändringar i andra delar av rörelsekapitalet.